

Teatrul Municipal „Maria Filotti“ din Brăila

După o întrerupere, determinată de pauza dintre stagiuni, reluăm colocviile noastre pe teme profesionale. Redacția noastră a fost de data aceasta oaspete al Teatrului Municipal „Maria Filotti“ din Brăila.

În jurul mesei rotunde au luat loc: Nicolae Istrati, directorul teatrului, Dumitru Dinulescu, regizor, Ileana Radu, Anca Alexandra Crețu, Carmen Roxin, Petre Simionescu, Nae Nicolae, Nicolae Ivănescu, Mircea Crețu, Bujor Macrin, Gheorghe Moldovan, Nicolae Ciocoiu, Mircea Cuberschi, Anghel Deac, actori, Gheorghe Lupășeu, secretar literar. Din partea redacției: Virgil Munteanu.

NICOLAE ISTRATI: Am considerat că e momentul potrivit să înfățișăm public problemele care stau în fața colectivului nostru. Nu este, desigur, prima oară când ne întâlnim între noi și ne punem întrebări cu privire la activitatea noastră, nu e prima oară când încercăm să găsim răspunsuri la întrebările pe care alții ni le pun. Dar este pentru întâia oară când o asemenea dezbatere, cum aș dori să fie discuția noastră de azi, capătă o circulație mai largă prin bunăvoința revistei „TEATRUL“, care a înțeles să răspundă dorinței noastre de a reflecta în paginile sale colocviul nostru cu noi înșine. Se înțelege că nu vom îmbrăca vorbele noastre cu veșminte festive, se înțelege că de dragul unor aparente trandafirii nu vom încerca să fim mai puțin sinceri.

Iată de ce am dorit ca această discuție să aibă loc acum: Teatrul Municipal „Maria Filotti“ din Brăila a luat ființă în urmă de douăzecișicinci de ani. Este unul din cele dintâi teatre înființate în anii Republicii. Ca vechi și statornic slujitor al acestui teatru, sînt în măsură să încerc un foarte sumar bilanț al activității noastre. În toți acești ani am avut suc-

cese, am avut firește și însușește, am înregistrat perioade de înflorire sau de declin, cu alte cuvinte, am trăit toate experiențele pe care le trăiește un teatru din provincie, supus, cum se știe, unei condiții deosebite de existență. Important, după atîția ani, rămîne faptul că pe măsură ce înainta în timp, teatrul nostru își lărgea aria de cuprindere, cîștigînd mereu noi categorii de spectatori. În fond, aceasta este rațiunea existenței noastre.

REDACȚIA : *Și totuși, prin ce se poate spune că se deosebesc teatrul brăilean de alte teatre din țară? Ce trăsătură distinctivă îi definește personalitatea?*

N. ISTRATI : E o întrebare pe care ne-am pus-o și noi adesea. Nu avem nici tradiția Naționalelor din Iași sau Cluj, nici profilul tineresc al teatrului din Piatra Neamț, avem aceleași țeluri ca oricare alt teatru și încercăm să atingem aceste țeluri cu aceleași mijloace și aproape în aceleași condiții ca toate celelalte instituții similare. Totuși teatrul nostru a dobîndit o trăsătură distinctivă în modul cum și-a alcătuit repertoriul. Ca director de teatru, care a fost ani mulți secretar literar, nu numai că pot afirma, dar mi-e și drag să afirm, că întotdeauna teatrul nostru a dat o atenție deosebită repertoriului său. Cea mai severă privire retrospectivă trebuie să accepte că în toți acești douăzecișicinci de ani planul nostru cultural s-a clădit pe tot ce putea oferi mai valoros, mai trainic, dramaturgia națională și universală. În această particularitate trebuie căutată personalitatea teatrului brăilean, în consecvență, în chiar îndărătnicia, de a reprezenta întotdeauna opere de valoare, de a respinge lucrările de calitate scăzută.

REDACȚIA : *Chiar întotdeauna?*

N. ISTRATI : Nu absolut întotdeauna, firește, pentru că în douăzecișicinci de stagioni pot să-și facă loc și excepții. Despre aceste excepții voiam să vorbim mai târziu.

REDACȚIA : *Voia dumneavoastră. De acord cu ideea exigenței care caracterizează opțiunea repertorială a teatrului brăilean, ne întrebăm și vă întrebăm dacă această posibilitate nu v-a fost creată de publicul orașului dumneavoastră, cunoscut în lumea teatrală prin dragostea lui pentru spectacole. De unde, această faimă? Și cit e de întemeiată?*

N. ISTRATI : A existat la Brăila o tradiție, mai veche decît teatrul nostru, a frecventării tuturor spectacolelor pe care trupele de altădată le prezentau aici. Orașul acesta dinăun, peștriș, amestecat, a fost întotdeauna o bună gazdă pentru toate turneele de pe timpuri, fie că erau de calitate fie că erau fără nici o valoare. Cu vremea, s-a format un public iubitor de teatru și nu numai iubitor, dar și exigent, și cunoscător, fapt care a făcut să crească faima brăilenilor printre oamenii de teatru. Așa se face că drumul către Brăila a fost tot mai des bătătorit de trupele aflate în turneu, așa se face că la data înființării sale, teatrul nostru avea avantajul de a se adresa unui public avertizat asupra artei spectacolului. Dar, să ne înțelegem, una e să prezinți, în trecere prin oraș două spectacole, pentru care se vor găsi întotdeauna cîteva sute de spectatori „de elită” și alta e să desfășori o activitate statornică, propunîndu-ți o suită de cîteva zeci de reprezentații cu același spectacol. Faima publicului brăilean se întemeiază pe o realitate, dar o realitate și mai adîncă este evoluția acestui public în cei douăzecișicinci de ani de cînd noi și publicul nostru coexistăm.

DUMITRU DINULESCU : În toți acești ani s-au petrecut mutații însemnate în rîndurile populației brăilene, compoziția socială a orașului și județului s-a schimbat fundamental, industrializarea puternică și rapidă a determinat schimbarea



Nicolae Istrati



Helena Radu



Bujor Macrin

structurii publicului nostru virtual, acum preponderent muncitoresc și tânăr. Am putea spune că ne-am lăsat surprinși de această schimbare și că o vreme ne-am aflat în derută. Ca oricând în țară, schimbările intervenite au născut fenomene noi, surprinzătoare pentru teatrul nostru. La un moment dat spectacolele noastre erau primite cu oarecare rezistență, s-a făcut simțită o pronunțată înclinație a spectatorilor pentru reprezentații mai facile, mai accesibile.

REDACTIA : *Este momentul cînd și-au făcut loc excepțiile de la regula exigenței repertoriale ?*

NICOLAE ISTRATI : Exact. Am crezut o vreme că e momentul să ne oprim, să acceptăm ideea ierarhizării valorice a repertoriului, să îngăduim în programul nostru spectacole pe care în mod obișnuit le numim „de succes”. Am practicat în mod deliberat o politică de „reconciliere” cu publicul, socotind-o o etapă intermediară, dar pe care acum o judecăm a fi un compromis, un semn de slăbiciune, o renunțare și o înfringere a noastră.

ILEANA RADU : De ce, doritori fiind să avem public, am putut crede că am găsit cea mai bună soluție ? Pentru că literalmente am constatat un spor de interes din partea spectatorilor pentru teatrul nostru. Vrăjiți de acest fenomen care nu ne putea lăsa indiferenți, amăgiți de presupusa noastră dibăcie, ne-am trezit peste un timp în fața unui alt fenomen, foarte neplăcut pentru noi. Spectatorii dădeau năvală la spectacolele ușoare, accesibile, dar au început să ocolească spectacolele noastre prestigioase. Cred că și azi mai plătim tribut acestor greșeli, deși, după cum se poate vedea din programul nostru de repertoriu, am încetat să mai judecăm valoarea activității noastre după cifra de spectatori realizată cu fiecare spectacol.

MIRCEA CREȚU : Eu cred că un teatru cu adevărat valoros nu se poate face decît ignorînd ignoranța publicului. Îmi amintesc că *Nu sînt turnul Eiffel* la teatrul din Piatra Neamț, deși a cîștigat numeroase premii, nu s-a reprezentat decît de trei ori. Tot așa și *Dansul sergentului Musgrave* la Tg. Mureș.

Ancu Alexandra Crețu



BLJOR MACRIN : Problema nu se pune așa. Nu ne poate fi indiferent dacă jucăm în fața unor săli goale, oricît de valoroase ar fi creațiile noastre. Eu știu că nu avem cel mai bun public, și nu o dată am văzut, și nu fără amărăciune, cum spectacolele pe care le consideram de bună calitate erau primite de publicul nostru, de marele public, nu de cel din seara premierei, ci de publicul din deplasări, sau din matinee, cu indiferență. Noi am încercat să înțelegem că tinerii generații de spectatori care formează acum majoritatea publicului nostru, fenomenul teatral nu-i este prea familiar, că tinerii văd, din păcate, în spectacol un mod cu totul accidental de destindere și nu un mijloc permanent de instruire. Dar a înțelege acest lucru nu e deajuns.

NICOLAE ISTRATI : E adevărat, noi am greșit, abandonînd de la o vreme inițiative care se dovediseră rodnice. Cu cîteva stagioni în urmă vizităm întreprinderile și stabileam, cu bune rezultate, legături directe cu spectatorii noștri. Sau organizam discuții după spectacole, discuții care atunci cînd erau bine conduse, nu formal și nici superficial și pripit, ne prilejuiau momente emoționante. Va trebui să ne gîndim cu toată seriozitatea că nu școlii, nu uzinei, nu șantierului, ci în primul rînd nouă ne revine sarcina de a trezi în rîndurile tineretului interesul și dragostea pentru teatru.

REDACTIA: *Odată limpezite aceste probleme, deloc simple și, de altfel, proprii și altor teatre, să încercăm, revenind la activitatea teatrului, să găsim calea către ceea ce distinge momentul actual de precedentele, în viața colectivului brăilean. Ce credeți că s-a realizat din ce v-ați propus de-a lungul anilor. Către ce năzuți? Și cu ce mijloace? Pe cei căi anume?*

NICOLAE ISTRATI: Cum spuneam și la începutul discuției noastre, noi socotim că am atins punctul din care putem îmbrățișa retrospectiv toată activitatea noastră și putem jalona cu exactitate evoluția noastră viitoare. Cu câțiva ani în urmă ne repetam mereu nouă înșine că nu ne sînt încă limpezi căile de urmat, că mai avem de depășit destule greutăți organizatorice, materiale, de ordin economic, pentru a amina un timp abordarea problemelor privind fondul activității noastre, adică valoarea actului de creație pe care-l săvîrșim. Acum a sosit momentul cînd trebuie să încercăm să înțelegem ce înseamnă „mîine” pentru noi. Acum, cit nu e prea tîrziu. Stagiunea aceasta este stagiunea în care noi credem că am pășit pe dramul maturității, cînd șovăielile, poticnelile, nu ne mai sînt îngăduite, cînd sîntem datori publicului nostru saltul calitativ pe care-l dictează acumulările cantitative de pînă acum. Cu aceste gînduri am început stagiunea — într-un fel jubiliară, dar într-un fel care ne obligă! — o stagiune în care ne-am propus un repertoriu ambițios: alături de cei mai buni dramaturgi români, O'Neill, Ostrovski, Gogol, Yves Jamiaque, Goldoni. Un repertoriu încă perfectibil desigur, și ceea ce este important, pe măsura capacității maxime a colectivului nostru. Ne-am îmbunătățit colectivul actoricesc, solicităm regizori din afara teatrului nostru, nu pentru a-i opune regizorilor noștri, ci pentru a stimula viața noastră artistică. Sîntem ca niciodată, conștienți de lipsurile noastre și acest lucru cheazășniește activitatea noastră viitoare. Nu ne-a venit ușor să împărtășim această credință. Am avut experiențe amare care ne-au deschis ochii și ne-au fost mai de folos decît un efemer succes. Nu mai departe decît stagiunea trecută am pornit foarte încrezători în noi înșine să ne confruntăm cu opinia teatrală a Capitalei, deplasînd la București spectacolele pe care le socoteam cele mai reprezentative pentru noi. Ne-am întors destul de abătuți, pentru că s-a văzut că opiniile noastre despre noi difereau de cele ale criticilor dramatici. Așa sînd lucrurile, am înțeles, oricît de greu ne-a venit, că cel mai mare dușman ne este mulțumirea de sine, ideea liniștitoare că ce facem noi este excepțional, că am atins pragul perfecțiunii, dar că sîntem fie neînțeleși, fie nedreptățiți.

NICOLAE IVĂNESCU: Teamă mi-e că ne lăsam furați de vorbe mari, și ierte-mi-se, goale. Am recunoscut lipsurile din activitatea noastră, am recunoscut că avem insuccesele noastre, dar încercăm să dăm mereu vina pe cauze dinafară, fie că facem publicul răspunzător, fie că invocăm lipsa pieselor originale, absența regizorilor, a actorilor tineri. Cred că trebuie să avem curajul să căutăm lipsurile mult mai aproape, în curtea noastră. În fond, cine ne-a obligat să jucăm piese mai slabe? Nu noi înșine? Dar spectacolele nereușite, cine le-a lucrat? Nu tot noi? Adevărul este că sîntem nemulțumiți de rezultatele noastre de pînă acum, pentru că noi sîntem cei care am greșit, consolidînd-ne cu rare succese și coborînd ștacheta exigenței noastre la un nivel prea lesne de atins. Ne-am mulțumit cu prea puțin, asta-i realitatea.

ANCA ALEXANDRA CREȚU: Eu am credința că am făcut prea puțin pentru a crește și consolida prestigiul colectivului nostru. Dacă sîntem cu adevărat sinceri, trebuie să recunoaștem că nu ne este indiferent ecoul pe care-l stîrște activitatea noastră în opinia teatrală din țară. Nu ne sfîim să afirmăm că dorim ca rezultatele muncii noastre să fie cunoscute, ca să zic așa, pe plan național. În fond, dorința de a te face cunoscut, de a avea un succes cit mai larg răs-



Mircea Crețu



Anca Alexandra Crețu



Petre Simionescu

pîndit, e un atribut al profesiei noastre. Însă, mă întreb, pe ce căi și cu ce mijloace putem traduce această aspirație, această năzuință către mai bine, în fapte concrete? Cei citiva ani de profesie m-au învățat pe mine și pe colegii mei că fără comuniune sufletească, fără o sudură trainică între cei care concurează la realizarea unui spectacol, nu se poate obține nimic.

MIRCEA CREȚU: Citim în paginile de specialitate despre „spiritul de echipă”, despre necesitatea de a statornici între toți componenții unei echipe o relație deosebită, un climat dominat de entuziasm, care să ne facă să uităm oboseala orelor nesfârșite de repetiție, insuficiențele textului sau chiar limitele noastre. Dar, din păcate, noi ne întilnim foarte rar cu acest impalpabil, atât de greu de definit, spirit de echipă.

CARMEN ROXIN: Cum poți repeta oare dominat de această stare de spirit, cînd realizezi trei premiere în două luni și jumătate? Cînd ești solicitat la maximum, pînă la ultima picătură de energie, ca să te încadrezi în timpul de pregătire planificat?

ANCA ALEXANDRA CREȚU: Și totuși, iată, noi repetăm acum sub îndrumarea Olgăi Tudorache, debutantă în regie, într-o atmosferă care se apropie de ceea ce bănuim că e propice stabilirii spiritului de echipă. Entuziasmul nostru, tinerețea noastră, care nu e neapărat a vîrstei, pentru că ne întilnim aici la repetițiile cu *Ospățul scafanților*, actori de vîrste foarte diferite, aveau nevoie de o forță care să reanime spiritul, energiile, pasiunea pentru muncă.

REDACȚIA: Poate că aveți nevoie de un animator.

NICOLAE ISTRATI: Iată un cuvînt care de asemeni revine frecvent în toate discuțiile despre teatru și despre spiritul de echipă. Dar, cine poate fi animatorul? Directorul teatrului? Asta, numai în cazul cînd e un profesionist, adică numai atunci cînd poate face parte integrantă din echipa precis constituită care realizează un anumit spectacol, și nu conducătorul unui colectiv.

HEANA RADU: Conducătorul unui colectiv are la îndemîna lui toate mijloacele pentru a asigura climatul necesar instaurării spiritului de echipă și de a asigura echipei animatorul, catalizatorul tuturor energiilor și detonatorul entuziasmului.

NICOLAE ISTRATI: Fără îndoială. Dar, mă întreb, pornim întotdeauna la drum animați de aceste bune intenții afirmate în discuția noastră? Acceptăm cu plăcere această dulce robie a muncii istovitoare pentru pregătirea unui spectacol? Nu cumva ne poticnim prea lesne la contactul cu dificultățile și abandonăm bruma de entuziasm și tinerețe la care ne referim atît de des?

BUJOR MACRIN: Numai eu entuziasm și tinerețe nu se poate realiza nimic. Am văzut spectacole excelente în Capitală, am văzut turacele unor trupe străine de mare prestigiu și nicăieri nu am găsit pe scenă entuziasmul și tinerețea, spiritul de echipă, climatul generator de mari creații ca atare. Eu am văzut pe scenă spectacole excepționale, gîndite regizoral limpede și consecvent, interpretate la un nivel profesional foarte ridicat. Spiritul de echipă, climatul, tinerețea, entuziasmul, animatorul, toate celelalte, rămăseseră în urmă, spectatorului îi era înfățișat fructul acestei conlucrări, faptul de artă, spectacolul. Succesul în profesia noastră nu se poate clădi pe paliative, eu, actor, sau regizor, trebuie să ajung să stăpinesc tainele profesiei mele, mie îmi trebuie exercițiu și antrenament, eu pot să vibrez de entuziasm douăzecișipatru de ore din zi degeaba, dacă nu am o încăpere unde să-mi pot cizela glasul, dacă nu am o sală unde să-mi îmbunătățesc condiția fizică, plastică.

NICOLAE ISTRATI: Descifrez în amărăciunea cu care mai tinărul nostru coleg și-a înfățișat punctul lui de vedere, o



Nae Nicolae

dorință, cunoscută de altfel mai dinainte, de a se autodepăși, de a obține mereu mai mult și mai bine de la el. Această dorință de autodepășire este comună multora dintre noi. Tocmai pentru aceasta am înlesnit și vom înlesni plecarea celor mai înzestrați actori la cursurile de reciclare, ale căror rezultate concrete nu le putem încă întrevedea, dar care nu pot decît sluji perfecționării profesionale. Pentru aceleași motive încercăm mereu să aducem în mijlocul nostru regizori din afară, străini de prejudecățile legate de utilizarea actorilor noștri și dornici să împărtășească din măiestria lor colectivului nostru.

Încercăm, de asemenea, să păstrăm contactul cu mișcarea teatrală din țară, punînd la îndemîna oricui dorește, informații cît mai ample despre viața artistică de la noi sau de peste hotare.

PETRE SIMIONESCU : În dorința noastră de a ne autodepăși, simțim nevoia unei mai ample și mai complete informări și documentări asupra teatrului de la noi și de peste hotare. Iată de ce, îmi îngădui să constat că știm prea puțin în primul rînd despre dramaturgie. Repertoriul teatrului nostru mai poate cuprinde unul sau două titluri de piese originale. Dar, care sînt aceste piese ? Cum putem ști mai exact la ce lucrează autorii noștri, cînd vor definitiva piesele pe care le scriu ? Ce problematică au aceste piese ? Sînt pe măsura puterilor noastre, aspirațiilor noastre ? Pe urmă, cred că revista dumneavoastră poate face mai mult pentru pregătirea noastră teoretică, nu numai prin articolele pe care le publică, ci și prin eventuale trimiteri la lucrările de specialitate apărute, pe cale de apariție sau intrate în biblioteci. În sfîrșit, cred că vizitele pe care le fac oamenii noștri peste hotare trebuie fructificate mai eficient și nu numai în folosul lor, ci într-un mod mai larg, mai cuprinzător. A.T.M.-ul poate organiza conferințe, dezbateri pe această tematică, noi înșine putem fi gazde pentru oricine ar dori să ne împărtășească din experiența lui, povestindu-ne pe larg într-un soi de amicală conferință ce a văzut și ce a înțeles dintr-o asemenea vizită peste hotare.

NICOLAE ISTRATI : Atingînd punctul final al discuției îmi permit să observ că cel mai de seamă cîștig al nostru este felul deschis, sincer, în care s-a purtat dialogul, aspirația fiecăruia dintre noi către rezultate mai bune, dorința de a contribui la ceea ce acum mai mult decît oricînd năzuim, și anume, realizarea mult rîvnitului salt calitativ pe care de atîta vreme îl pregătim.

REDAȚIA : *Am lăsat cu premeditare curs liber discuțiilor pentru a înlesni participanților la masa rotundă să exprime cît mai exact gîndurile lor despre activitatea teatrului brăilean. De acord cu punctul de vedere al directorului acestui teatru, privind caracterul deschis, sincer, adesea — și nu fără folos — polemic, adăugăm că dincolo de aspectul uneori prea abstract, prea general, prea vag în referiri, al punctelor de vedere exprimate, s-a evidențiat dorința tuturor de a găsi calea către o activitate de o calitate superioară, cu rezultate care să justifice sporul de exigență manifestat. Nu ne rămîne decît să așteptăm cu încredere saltul calitativ pe care colectivul Teatrului Municipal „Maria Filotti“ din Brăila îl dorește și are toate motivele și mai ales, toate posibilitățile, să-l facă.*